

✠ ПОГАНАЈ БОГЪ

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

6. číslo · ISSN 0032-4132

Budyšin, junij 1983

Lětnik 33

Hrono za měsac junij:

Tón, kotryž je we was dobre džěło započal, budže je tež zdokonjeć hač do dnja Chrystusa Jězusa.

(list Filipskim 1, 6)

Japoštoł Pawoł je w Romskim jastwje. Po swojim zaječu, wobwinowanju a sudženju pola prowincnych sudnistwow je so na kejžora powolał a nětko čaka, što budže dale. Wobskoržba přečiwo njemu njeje čezka, a tohodla smědžeše sej wotnajeć priwatne bydlenje a tam bydlić z wopakom, kiž měješe na njeho kedžbować. Smě přijimać wopyty a pisać listy. A wón to wšo wužiwa. Přez posoły a dopisy ma kontakty z wosadami, kotrež je sam založil, a z jich přestejicerjemi. Wudžěluje rady a pokiwy, kak maja so zadžeržec. zo bychu so Knjezej lubili. W Nowym zakonju mamy štyri listy (epistole) z tutoho Romskeho zaječa, kotrež je japoštoł napisał a wotposłał. W časowym porjedže su to listy do Efeza, Kolosanam, Filipskim a Filemonej.

Nas zajimuje wosebje list, kotryž bu posłany do Filipi, do města, kotrež bě pomjenowane po nanje Alexandra Wulkeho, Filipje. Wone ležeše w Makedoniji při sewjernym brjoze Egejskeho morja. Je to přnje europske město, kotrež je japoštoł Pawoł při swojim druhim misioniskim pućowanju wopytał a tam křescansku wosadu založil (hlej Jap. skutki 16, 11 sc.). Přebywaše tam tež na swojim třecim misioniskim pućowanju (Jap. sk. 20, 16).

Filipsy křescenjo su so swěrnje džerželi ewangelija, kaž je jón jim wozjewjał Pawoł, a džeržachu so k japoštoleji z horliweji lubosću. To je tež na tym widžec, zo su jemu někotre razy tež materielnje pomhali a zo je wón dar wuwzaćnje přijimał. Hewak bě Pawoł znaty přez to, zo nadžěla sej wšo, štož trjebaše za swoje misioniske džěło, ze swojim rukomaj (Fil. 4, 16). Wulku podpěru běchu jemu Filipscy křescenjo posłali tež do Romskeje jatby, a to přez posrědnistwo Aparadita (4, 10). Při tutej přiležnosći je jim Pawoł přez njeho posłał list, w kotrymž tež wón wopokazuje filipskim bratram a sotram něžnu wotcowsku lubosć, dokelž su woni jeho džěci we wěrije. Je to najwutrobniši list japoštoła. Wón je jón napisał na kóncu swojeje jatby w Romje, a to najskejše w přehćich měsacach lěta 63.

Z wobsaha lista smě so scěhować, zo njebě w Filipi problemow. Wšitko je po jeho wotchadže derje fungowało a wosada tworješe dobru zhromadnosć bratrow a sotrow po ewangeliju Knjeza Jězu Chrysta, kaž je to nawučil Pawoł. To japoštoła zawěše wjeseleše. Kak bě wjesoły, zo widžeše dobre plody swojeho džěla, ke kotrymž so Knjez wuznawa!

Mjez druhim je Filipskim tež napisał słowa, kotrež su hrono měsaca junija: „Tón, kotryž je we was dobre džěło započal, budže je tež zdokonjeć hač do dnja Chrystusa Jězusa.“ — Zo wosada w

SERBSKÍ · CYRKWINSKÍ · DŽEŇ

Přeprašujemy wutrobne na wjeršk serbskeho ewangelskeho žiwjenja w tutym lěće, na

Serbski ewangelski cyrkwinski džen

dnja 25./26. junija w Budyšinje w Michalskej cyrkwi!

W lěće 1983 wopominamy 500. narodniny němskeho reformatora Martina Luthera. Tež my jako ewangelscy Serbjacy chcemy na našim cyrkwinskim dnju na njeho spominać. Luther wučěše, zo je Bože słowo jenički zakład za žiwjenje cyrkwyje a každoho křescana a zo ma so Bože słowo w maćernej řeči předować. Tak je zakład za to tworil, zo su so biblia, katechizm a spěwarske tež do serbsčiny přeložili, a z tym započa so docyla serbske pismowstwo wuwivać.

Tež na to chcemy spominać, hdyž so zhromadźimy na lětušim cyrkwinskim dnju pod hesłom:

„Zdžerž, Knježe, swoje słowo nam!“

Slědowace zarjadowanja su předwidžane:

Sobotu, dnja 25. junija 1983

15.00 hodž. Zetkamy so we wosadnej rumnosći na Michalskej farje. Přednošuje prof. Hinc Sewc (Lipsk) k temje: „Martina Lutherowa reformacija a spočatki spisowneje řeče pola Serbow.“ Přizamknje so zhromadne kofejpiće.

Njedźelu, dnja 26. junija 1983

10.00 hodž. Swjedženske kemše z Božim wotkazanjom. Přěduje wosadny farar, superintendent Albert.

12.00 hodž. Wubjer w Serbskim ludowym ansamblu. W připołdnišej přestawce budže možno sej wobhladować na Michalskej farje wustajeńcu žadnostkow serbskeho ewangelskeho pismowstwa.

14.00 hodž. Zeńdžemy so před Michalskej cyrkwju. Wotkryje so pomnik, kotryž je wěnowany wšěm prócowarjam wo rozšěrjenje Božeho słowa w serbskej řeči. Witamy tu zastupjerja Cyrkwinskeho Lutheroweho komiteja z Berlina.

14.30 hodž. Zhromadźimy so w Michalskej cyrkwi k hłownej zhromadźiznje. Knj. Sołćina, knj. P. Malink a dr. Herrmann porěča k nam wo wuznamje serbskeho Božeho słowa w šuli, w cyrkwi a doma. Skónčimy w 16.00 hodž.

Wutrobne wšěch ewangelskich Serbow na tute zarjadowanja přeprašujemy. Wita-my tež ekumeniskich hości a wjeselimo so na bohate wopyt.

W mjenje předsydstwa
Jan Malink

Filipi kćěje, nima Pawoł za swoju zaslužbu, za wuslědk swojeje wušiknosće a horliwosće. A hdyž je tež w tutej wosadze mócnje a woporniwe džěla, je tola za tym wšěm jenož Bože žohnowanje tutych wobšěrných prócow. Swójška móc japoštoła njeby dosahała, zo bychu woni přijimali ewangelij, ani zo bychu we nim wostali a derje skutkowali. Tu je Bóh wotewrěl wutroby čłowjekow.

Jemu słuša česć a sława. Dokelž je Bóh knjez chcył, je wón zmjehčil znutřkowne Filipjanow, je w nich zbudžil žadosć a tak su woni přišli k wěrije. Tak započa so dobre džěło Chrystusa na europskej zemi.

A kak so tute dobre džěło jewješe? Předewšěm w tym, zo su so Filipscy džerželi ewangelija, kotryž je jim Pawoł wozjewjał, tak zo móžeše japoštoł wo

nich napisać, zo „so swěća kaž hwězdy na njebu“ (2, 15). To njebě wšudže tak.

W mnohich wosadach, kotrež je japoštoł založil, njebě ničo, z čehož mohl so wón radować. Tam knježeše džěło złeho, kotryž bě zničil dobry boži skutk. Na mnohich městnach njeběchu zrozumi, štož praji dobry japoštoł Pětr: „Budźće stražliwi! Waš njeprěcel, djaboł, chodži wokolo kaž rujacy law a pyta, koho by zahubił. Spjećujće so jemu!“ (1 Petr. 5, 8–9a).

Wosada w Filipi bě spóznała a rozeznowaše, što je Boža wěc, a zamó so kóždemu spytowanju spřećiwić. Stajnje wosta wosada swěrna Knjezeje, k wulkej radosći japoštoła Pawoła. Wona sta so tak swětło za druge wosady a dopokazowaše praktisce, zo je móžno, chodźić w stopach Knjeza Jězu Chrysta a so zasadźować za přesadjenje Božeho kralestwa hižo tu na zemi. A tež to njebě čista wótrowidnosć Filipiskich, zo so rozeznowali, što je a što njeje Bože. Bu jim to date přez móc z wysoka, přez Ducha Swjateho, kotryž wotwěra woči. Woni běchu zwólniwi, so dać wjěsć wot tych, kotriž běchu we wěrje dale.

Po wotchadže japoštoła bě to najskejše lékař Lukaš, kotryž je napisał ewangelij a Japoštołske skutki, kotryž je jich wjedł a pokročował w dobrym džěle za Bože kralestwo, kotrež je so tu hižo pokazalo. Chrystusowe kralestwo nima ničo zhromadne z mocu a z knježerstwom tutoho swěta. Tam, hdžež so wěriwi žiwi pod wjednistwom Chrystusowego ducha a hdžež spjelnja Božu wolu, tam je kralestwo bože w nich a mjez nimi. Lubosć k blišemu a k ludej sama je zakladny zakon kralestwo božeho na zemi. Liwcy a tajcy křesćenjo, kotrymž je wšo jedne, su wulcy škódnicy tutoho přecowanja.

Duchowny puć, na kotryž su so Filipscy křesćenjo podali, njeje dawno hišće ke kónceji a dokončeny. A hdyž jich japoštoł džensa chwali, jutře móže so wšitko spotahać. Smy jenož čłowjekojo, wšelakim bėdam poddani. Ani japoštoł Pawoł njeměješe so za dospołneho. Wěmy, kak w tysknosći woła: „Wěm, zo njebydli we mni, to rěka w mojej čłowjeskej přirodnosći, dobre. Dobre chcyc, to móžu, ale wukonjeć to hižo njemóžu. Nječinju to dobre, štož chcu, ale zle, kotrež nochcu. Nječinju to ja, ale hrěch, kotryž we mni přebywa. Kak wbohi čłowjek sym! Štó wuswobodži mje z tutoho čěla smjerće?“ (list Romskim 7, 18–20 a 24). Ale tam, hdžež džěla a skutkuje Bóh sam, tam móžemy wočakować, zo so wšitko derje skonči, zo so k dobremu wobroći. Započatk a kónc wumóženja je w Božich rukach. Hdyž je Bóh w Jězusu Chrystusu pokazal tež swoju móc nad smjerću, móže wón woprawdže wšitko. Štóž chce so na podobny puć podać, kaž Filipscy, njetrjeba so ničoho bojeć, hdyž přinuđu tyšnosće.

Wšo změje jónu swój kónc. Hižo tohodla, dokelž bě jónu započatk. Tohodla praji Pawoł w našim hesle: „Tón, kotryž je we was dobre džěło započal, zdokónja je hač do dnja Knjeza Jězusa.“ Wšo běži po Božim planje. Dokelž je Bóh hlowny činićel w skutku wumóženja, wostanje tutón skutk jako dobre džěło hač do dnja Jězu Chrysta. Ničo njezaleži na tym, zo je wone reprezentowane wot hrěšnych a njedobrych čłowjekow. Woni su přez móc křiža Knjeza Jězu Chrysta wučisćeni a přez wěru wusprawnjeni. Stanu so z nowymi čłowjekami znutřka a kaž skutkuja zwonka.

Džeň Jězu Chrysta je tón džeň, na kotrymž so Chrystus zjewi w swojej doskóncnej slawje. Wšako so to tež w japoštołskim wěrywuznaću bytostnje praji,

zo „přindžež sudzić žiwych a mrtwych...“

Džeň zjewjenja slawy Chrystusa zwisuje wusko z dnjom sudženja nad swětom. Kak derje budže tym, kotriž budžeja přez Knjeza Jězu Chrysta wumóženi, nańdu smilnosć a budžeja wusprawnjeni, hdyž budže wo nich plaćić: „Štóž wěri do Syna, změje wěčne žiwjenje. Štóž Syna začisnje, njewuhlada žiwjenje, ale

hněw Boži wostanje nad nim.“ (Jan 3, 36)

Doskóncna hranica, na kotruž dyrbi křesćan hladać, njeje hodžina jeho smjerće, ale druhi přichad Knjeza. Tu njeje móžno wučeknyć: „Wšitcy dyrbi my so zjewić před sudnym stolom Chrystusa, zo by kóždy dóstał myto za to, štož je činił w swojim žiwjenju, hač bě dobre abo zle.“ (2 Kor. 5, 10)

Mir. Hloušek

Dejmantnaj mandželskaj powědataj ze swojeho žiwjenja Gustav Balo a Marta rodž. Janašec we Wochozach

Gustav Balo: Ja narodžich so 28. 1. 1895 we Wochozach. Mój nan, Jan Balo, kotryž 85 lět stary w léce 1940 wumrě, je čas swojeho žiwjenja – 60 lět dołho – do knježeje hole hrabje Arnima-Mužakowskeho chodžił. (Z wobrazu poznawamy, kajki bě tutón robočan dostojny, nadobny čłowjek.) Moja mać, Hana Handrakec, je w léce 1932 w starobje 70 lět wumrěła.

Mój wučer Bruk bě Serb. 40 lět je we Wochozach za wučerja, za jeničkeho wučerja, a kantora był. Kruty muž wón běše, a wjele smy pola njeho nawukli.

Prašenje: *Kelko džěci to běšće?*

W mojej rjadowni běchmy 39, we woběmaj hromadže 83 džěci. (Šulske wobrazy to dopokazuja. Wokolo léta 1900 běchu hišće wšě holcy w serbskej drasće.) Z nami je njeboh Bruk serbski rěčal, pozdžišo nic wjace. Z mojeje klasy smój jenož hišće dwaj žiwaj. Tale jowle a ja! Mi rěkachu Miklec Gustla, dokelž běchu we Wochozach 3 Balec swójby. Konfirměrowal je mje farar Henčka, wězo serbski. Po šulskich lětach sym šewcowstwo we Wojerecach nawuknył. Hdyž druhdy staršeju wopytach, jědzech z čahom hač do Delnjeho Wujězda a potom mējach hišće 2 hodžinje přez holu domoj bėžeć. Hdyž běch wuwuknył, chcych so rady na wandrowstwo podać, ale moja mać je so drěla: Njedaj so wob-rěčec. Wostań doma. Přišoł wšak sym jenož hač do Radeberga, dokelž bě wójna wudyrila.

Wot junija 1915 hač do kónca wójny běch wojak. Mój bratr bě w susodnym regimencie. Tuž so wonka kóžde 10 dnjow widžachmoj.

Marta rodž. Janašec: Ja sym so narodžila 19. 7. 1904 we Wochozach. My běchmy doma 1 syn a 4 dźowki. Hdyž běch 8 lět stara, wumrě nan a mać, hdyž běch 16 lět stara. Tež ja sym Brukej do šule chodžila. Konfirměrowal je mje

farar Bar, kotryž bě prjedy za misionara w Chinje był. 1917–1935 bě we Wochozach z fararjom. (Serbske hrónčka w cirkwi swědča, zo je serbsku rěč začić měj.)

Prašenje: *Wěšće hišće swoje konfirmaciske hrono?*

To je zawěšće wěrna a jara dostojne slowo, zo je Jězus Chrystus do swěta přišoł hrěšnikow zbožnych činić. Mjez kotrymiž sym ja přeni.

Tónle špruch ja stajnje hišće batuju. Mój bratr přewza po nanowej smjerći burske kubło. Wón bě 19 lět starši hač ja, kotraž běch najmłódša w swójbje. Pola bratra sym džělała – bjez myta.

Prašenje: *Kak wulke běše waše kubło?*

My mējachmy 2 konjey. We Wochozach bě na 10 tak wulkich burow.

Prašenje: *Mějachu tući burja kuću a sanje?*

Ně. Mój swak měješe kuću. Wón wožeše popa do Čelna kemši. Dwě njedželi pospochi běchu we Wochozach kemše. Třeću njedželu předowaše pop w Čelnom a druhdy tež w Šprjowjach. Tu njedželu, hdyž we Wochozach kemše njebėchu, smy doma kěrlušy spěwali a předowanje lazowali. Hdyž džěci mjeztym k nam přindžechu, te dyrbjachu na dworje stejjo wostać, sej čapku sěahnyc a čicho być.

Prašenje: *Hdyž sće dwójce wob léto swinjo rězali, sće to tež z přecelstwom abo znatymi „wulku kolbas“ swječili?*

Ně. „Wulka kolbas“ bě za nas přichodnu njedželu, hdyž čornu jušku jědžachmy. Na swinjorězaniu rozdawachmy mjez susodami kolbasowu jušku. (Z tutych wotmolwow widžice, lubi čitarjo, kak běchu holenjo wjele skromnišo žiwi hač naši horjanscy burja.)

Prašenje: *Hdže staj pola burow sluziło a so zeznatoj?*

Mój žadyn njejsmoj sluziło. To je w „Nowej dobj“ wopak stalo.

Gustav Balo: Po swojim bratru, kiž je we wójnje padnył, sym mału, staru čěžku herbował. Wosředž inflacije smój so woženiloj. Moja njewjesta bě dosć młoda – hakle 19 lět stara. Namaj narodži so pječ džěci, dwě dźowce stej hišće žiwej.

Ke chěžce słušeše 7 mórgnow pola, zo mózachmoj jednu kruwu a něšto dalšeho skotu měč. Lutować a prócować so smój dyrbaľoj. Na našich polach běchu chude žně. Hdyž bě trochu sucho pobyľo, běchu žita bórže wuhorjene.

Pola nas w Stróži so praješe: Žito je přehnate. Druhdžom zaso reka: Žito je sčehnjene. W žanym serbskim slowniku abo wědomostnym džěle njejsu tute slowa hišće zapisane w zmysle němskeho notreif.

Ze šewcowstwom njemóžach swójbu zeziwić. W léče chodžachu ludžo bosy, a zymje dyrbješe džělo šewca tunje być. Někotři mi hubjenje plaćachu, ale za korčmarja mějachu pjenjezy. To mje hněwaše.

Balec mandželskaj njejtaj podarmo so prócowaľoj a fenki hromadža džeržaloj. Stara, dodžeržana chěžka bu zwottorhana a nowa natwarjena. Džensa swědči Balec-Hirschec statok wosrjedž rjaneje, wulkeje zahrody wo

dobrych poměrach tuteje swójbje. Za tři abo štyri lěta budže tutón džěl Wochoz hač k cyrkwi póžrěty wot wuhloweje jamy.

Prašenje: Pola nas so wjele wo tym powědaše, zo zawistni ludžo cuzemu skoteju „načiniču“, to reka, zo jón zakuzlaču. Kruwy schorjehu a tak dale. Je so we Wochozach tež takle powědaťo?

Ničo wo tym njewěmy. My džěci bojachmy so wó připoľdnicy a bóle hišće zubateje Hany.

Prašenje: Kak so pola was praješe, hdyž běše woboje nadobo, zo slónco swěčeše a dešćik džěše?

Chodojta butru džěla.

Haj, tule řeč ja z mlodych lět tež znaju.

Prašenje: Je we Wochozach tež braška kwasu hotowaľ?

Pola nas wón rekaše družbar. Na našich kwasach družbarja njemějachu. Ja pak so dopomnju, kak sym dyrbjaľ raz cuzemu družbarjej swójbje we wsy

pokazać, kotrež měješe na kwas prosyć.

Drje na každym Serbskim cyrkwin-skim dnju a druhich serbskich swjedženjach widžachmy lubeho bratra Balu. Hač do Drježdžan je na serbske kemše jězdźil. Tuž jemu prajach: Skoda, zo sće nětk hižo tak stary.

Wotmoľwa: Ja njebych chcyľ hišće raz mlody być. Wot mojih šulskich lět sem je so wjele přeměniťo. Kajka čicha wjes běchu něhdy Wochozy. Džensa luta industrija! Hola spada. Njeh so wšo zhubi, ale bože słowo wostanje do wěčnosće.

Z tutym pobožnym słowom sprawněju, wěrjaceju serbskeju mandželskeju chcu skónčić. Wjele dobrego, rjaneho a mjenje rjaneho smy sebi hišće w pěkněj bjesadže rozpominali.

Bóh luby Knjez chcyľ miłosćiwje dejmantneju mandželskeju dale přewodžěć, jimať dać, štož trjebatať na čěle a na duši a naposledku wěčnu zbožnosć.

Gerhard Wirth

MARTIN LUTHER Wobrazy z jeho žiwjenja

12. Luther a Müntzer

Wróćmy so hišće jónu do lěta 1519, na Lipsčansku disputaciju mjez Janom Eckom a Martinom Lutherom. Mjez přislušarjami je tež Thomas Müntzer, farar a teologa kaž Luther. Po disputaciji je Müntzer zahorjeny přiwisnik Luther a swojemu mjenu přistaji přimjeno Martinianus, zo by swoju čěsćownosć napřećo Wittenbergskemu reformatorjej wuprajiľ. Nawopak zasadžil so Luther, zo by Müntzer dostaľ lépe duchowne zastojnstwo.

Tola hižo bórže so pućej Luther a Müntzera džělitej. Přerodžělně su jeju teologiske měnjenja, přejara so w charakteru rozeznawataj:

Luther je pasiwny čłowjek, kiž njerady jedna. Jenož hdyž so wot přećiwneje strony nadběhuje, potom reaguje a zapřimnje do wojowanjow. Dale je Luther chětro konserwatiwna natura, kotremuž su wšitke přeměnenja we wosobinskim a towaršnostnym žiwjenju najprjedy jónu přećiwne. Tak na přikład wě, zo burja ze swojimi žadanjami wjele prawa na swojej stronje maja, tola tohodla dowolić rewolucionarny přewrót towaršnosće, jemu nihdy na mysle njeprjědže. Wot Boha zasadženu wyšnosć sej bóle waži hač šćo druhi.

Cyle hinaši charakter je napřećo tomu Müntzer. Je aktiwny duch, kiž ze swojimi skutkami rady do stawiznow zapřimnje. Widži sebje jako Božeho wzwoleneho, kiž dyrbi položnu Lutherowu reformaciju dokónčić. Ma wulke sebjewědomje, wšako řeči k njemu Boži duch w zjewjenjach. Za Luther a pak su zjewjenja njewažne, jeničke měritko ma słowo Bože być.

Z tym smy hižo pola teologiskich rozdžěľow mjez woběmaj reformatormaj. Prjedy hač je skrótka předstajimy, chcemy pak pokazać na wulku zhromadnosć, kiž woběju zwjaza: Luther a Müntzer chcetať wobnowić skaženu cyrkwe. Po přikładze přenjeje křesćanskeje cyrkwe dyrbitej zaso knježić kruta wěra do Jězusa Chrysta a swěrna lubosć napřećo blišemu.

Zasadnje pak so Luther a Müntzer rozeznawataj w prašenju, kak so dyrbi wobnowjenje cyrkwe přewjesć. Za Luther a je zakład reformacije ewangelij wo wusprawnjenju hrěšnika přez Božu hnadu, jenož přez Božu hnadu. Žadyn skutk čłowjeka z jeho hrěcha njewu-

móži, njeh je bohaty abo chudy, pobožny abo swětny. Praktisce to za Luther a rekaše, zo dyrbi so wšitko w cyrkwi wotstronić, štož začěmnuje ewangelij: wikowanje z wotpuskami, Bože služby w cuzej řeči atd. Štož pak njehać předowanje ewangelija, smě so wobchować, kaž na přikład křćeńca maľych džěci abo wobrazy w cyrkwi.

Hinak a radikalnišo wući Müntzer. Lutherowu wučbu wo wusprawnjenju wotpokaza, dokelž so praša: Hdyž nas žane skutki njewumóža, što dyrbimy a móžemy hišće činić? Ně, ze swojimi skutkami lubosće, přez wěru a čerpjenje dyrbimy natwarić wobnowjenu cyrkwe. W njej njesmědža być žane socialne rozdžěle.

Wosebje pola chudych namaka Müntzer ze swojim programom slyny wotlós. Tola spočatnje spyta, swój program z pomocu wyšnosće přesadzić. W léče 1524 měješe Müntzer skladnosć, před saksimi wjerchami předować, a wón jich napominaše, zo bychy so na čělo tajkeje reformacije stajili. Tola spěšnje dyrbi spóznać, zo wyšnosć na tajkim wobnowjenju cyrkwe žadyn zajim nima. Měc njemóže, dokelž sama kradnje, lži, mori, štož ludej zakazuje. W samsnym léče hišće, jako předar w Mühlhausenje, přjědže k dopóznaću, zo smě a dyrbi so njekřesćanska wyšnosć wotsadzić, dokelž jinak ke chutnej reformaciji njedóndže. Móc dyrbi so jednoremu ludej dać, to běše nětko hělo.

Z reformatora bě so staľ rewolucionar. Hakle nětko, w poslednim léče swojeho žiwjenja, pytaše Müntzer za kontakťom z njespokojnymi burami. Wo jich rozestajenju z Lutherom běchmy w zašťym čisle pisali. Spěšnje stanje so Müntzer z wjednikom burow. Woni jeho witaťa jako wohniweho řečnika a wobrotneho wjednika. Za Müntzera pak, a na to njesměmy zabyć, běše wojowanje za socialnej sprawnosću jenož přenja kroćel k natwarić po Božej woli wobnowjeneje cyrkwe. J. Malink

M. Lutherowu spěw wo Božej hnadze (1524)

„O smilny Božo, při tebi je hrěchow wodawanje. Hač runje naš skutk njeplaći, maš tola spodobanje, hdyž z hrěchow swojich stawamy, so tebe wšitcy bojimy a prosymy wo hnadu. Smy runjež wjele zhrěšili, wšak Bóh ma wjace hnady; wón pomha mócnje we zrudžbje,

hdyž njewěmy sej rady.

Wón sam naš dobry pastyr je, kiž Israela wumóc chce ze wšitkich jeho hrěchow.“

(Spěwarske č. 395, 2 a 5)

C. van Sichem: Thomas Müntzer

Jurij Mucha pobožny serbski braška z Tranjow pola Delnjeho Wujězda 1860–1934

Kwasne nutřžohnowanje, hdyž zwěrowanať do kwasneho doma přjědžetať.

W Jězusowym mjenje. Hamjeń.

Lubaj mlodaj mandželskaj, w tutym mjenje smy my kwasni hosćo džensa doma wušli na waju kwas. W tutym mjenje je so swjedženski čah ze Smolic dwora hibaľ k božemu domej. Na jeho čěle staj wój kroćiloť přewodžanať wot nas kwasarjow k woľtarjej, zo byšťaj tam swój mandželski zwjazk pod bože žohnowanje stajiloť. My smy so z wamaj modlili, zo by Bóh tón Knjez, tón Wšehodobroćiwu, waju mandželstwo w bohatej měrje požohnować chcyľ a waju přez cyle žiwjenje přewodžal jako tón luby Wótč w njebesach, zo by so derje rađiľo džělo waju rukow a wój w dolhim žiwjenju móhloť dom a swójbu derje wobstarać.

W tutym mjenje ja nětka waju a was wšitkich kwasarjow z božoh' słowa wítam, hdyž smy so wróćili z cyrkwyje do tuteho hospodliwego kwasneho doma, kiž su tudy před wami krasni. Tuž chcemy zastupić, zo bychmy z wamaj hromadže w lubosći swječili waju wulki swjedenj a te bože dary wužiwali, z kotrymiž budže boža žohnowaca ruka kwasne blida džensa a jutře kryć.

Dolho njebudže trać, a tuto kwasne wjesele so bórže minje. My budžemy so rozžohnować dyrbeć, a ty, luba młoda mandželska, budžeš so wot staršeju a lubeho ródneho domu dželić. My budžemy tebe hišće přewoźeć do domu twojeho mandželskeho, hdžež tebe potom powita jeho mać jako swoju přichodnu džowku. Na to budžemy wšitcy dom chwatać. Waju pak poručimy Bohu, zo by wón z wamaj był na waju zhromadnym puću přez žiwjenje hać do poslednjeho dnja, hdyž wamaj z ruki wza wandrowski kij a waju zawoła do svojich wěčnych hětow. Tam sebi wšitcy žadamy přińć, zo bychmy wužiwali nowe plody njebeskeho Kanaana stajnje a wěčnje. Hamjeň.

Nětka braška młodeju mandželskeju z božeho słowa wuwita a jimaj zbožo přeje k wšitkim wěcam, kiž budžetaj w Jězowym mjenje započec. Na to dowjedže jeju za kwasne blida spěwajo kěrluš 643.

Nětka džitaj, nowaj mandželskaj, před wołtarjom sej slubjenaj, a dowěrtaj so Bohu!

Štož wobzamkneja a čini Bóh, to wzmitaj wšitko za lubo.

Ach, stuptaj nětka na drohu, kiž nas

na kwas swjaty, nowy jehnjećowy pokazuje.

Bóh njeh waju posylnjuje.

po hłosu: Kak rjenje swěći zernička ... Braška pokaza všem jich městna, kotrež za cyly kwas wobchowaja, staji poliwwu na kwasne blida a rjeknje hosćom:

Lubi kwasni hosćo, wy sće widželi, kak nuznje sym běhał z dobrej poliwwu, zo bych was posylnić móhl. Prjedy pak chcemy Boha lubeho Knjeza wo jeho žohnowanje prosyć. Tuž nětka postaće.

Braška spěwa blidowe pačerje: Knježe Božo, požohnuj nas a wšitke twoje dary, kotrež wot twojeje šćedriweje dobroty k sebi bjerjemy, přez Jězom Chrysta, našeho Knjeza. Hamjeň. Wótcenaš so wuspěwa. Na to rjeknje braška: Lubi kwasni hosćo, tuž nětka jěsće a pijće, dajće sebi słodžeć a budžeće wjeseli. Hdyž budže někomu něšto pobrachować, wołajće brašku. Ja chcu wam stuzić.

Hdyž je so wječor wo jstwě swěca zaswěćila, ma braška dvě swěće mandželskimaj přińjesć, kotrež je jimaj njewjesćina slónka dariła. Ze swěćkomaj w durjach stej spěwa:

463, 2

Ja swěca sym, prjódka swěću ći, chcu we swětleće wodzić.

Štož za mnu dže, tón w ćemnosći tu hrěchow njebdže chodzić.

Ja puć ći sym, ja pokažu, kak chodzić dyrbiš w žiwjenju.

Potom braška mandželskimaj swěcy přepoda a praji: Lubaj młodaj mandželskaj, jowle ja wamaj dvě swěcy na waju čestne kwasne blido staju. Wonej matej wamaj być znamjeni waju lubosće, kotraž žaneho kónca nima. Waju swěrnosć a lubosć njeh so we waju wutrobje stajnje tak jasnje a luboznje swěći kaž džensa tutej swěće. Tak sebi wój to přejetaj. Bóh daj, zo by so wamaj to derje radžilo. Po Muchowym rukopisu za

Pomhaj Bóh přihotował G. W.

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Budyšina. Lěta 24. junija změja w Połčnicach rjany swjedenj. Na tón dzeń mjenujcy panje 200lětny narodny dzeń Bartromja Zigenbalka, přerjeho lutherskeho misionara. Kaž je slyšeć, dha tamne město wulke prihoty čini, tutón swjedenj hać nanajkrasnišo wobeńć. Předowanje je profesor dr. Luthardt a rozprawu misionari direktar dr. Hardehand na so wzał. To budže rjany dzeń. Dokełž pak maju Serbjo předewšěm k misionstwu wulku lubosć a tutu lubosć přez wšelake dary stajnje wopokazuja, dha je serbske lutherske knihowne towarstwo k spomnjenemu dnjej serbsku knižku wudało z napisom: „Bartrom Zigenbalk, přerjeho lutherski misionar“. Tuta knižka, kiž nam wurjadnje rjenje rozjasnjuje, što je misionstwo a nam dospólny žiwjenjeběh Zigenbalka podawa, kaž tež rjany wobraz tuteho misionara, je wot k. fararja Jakuba spisana. Wona wuńdže džensa za tydžeń a budže hnydom za sobustawy towarstwa kk. duchownym připosłana, zo by na jubliskim dnju we wšěch rukach byla. Na předań budže tež w Smolerjec knihičiścerni. Njeh sebi ju kóždy, kiž rad něšto rjane z Božeho kralestwa slyši, tola kupi.

Z Budyšina. Z wutrobnej radosću móžemy džensa česćenym čitarjam „Serbskich Nowin“ tu zwjeselacu powěsć dać, zo je naš plódný a talentny serbski komponist, knjez kantor Kocor w Ketlicach, serbskemu ludej zaso dwaj nowaj krasnaj opusaj stworił: „Podlěčo“ a „Nazymu“ jako 2. a 4. džěl „Počasow“ našeho njezapomniteho Handrija Zejlerja. „Podlěčo“, na kotrymž naš sławny serbski hudźbny mištr wot jutrow sem hać do swjatkow njesprócniwje džělaše, „je z Bohom dokonjane“ hać do poslednjeje noty a bu tak zrzadowane, zo so nětka skoro kaž roman skónči. Cyłe wulkotne džěło je tak rjec z jehoho sliwa a tohodla wubjurnje derje radžene. Tež „Nazyma“ je z Bohom dokončena hać do wšelakich recitatiwow, z kotrymiž maju so jednotliwe nazymske wobrazy hišće ze sobu zwjazować a za kotrež ma něchtó po komponistowej poručnosći w Zejlerjowym duchu hakle słowa zestajeć. Pisar tychle ryńčkow měješe zańdženu sobotu witanu składnosć, tutaj nowaj wuplodaj móčneho ducha našeho sławneho Kocora z wobdźiwanjom slyšeć k wosebitemu wokřewjenju za wucho a wutrobu. O kajke běchu to barbowkrasne wobrazy! Kak mišterscy su najrjenije motiwy w nich přewjedowane! Mohe partije słušeja melodiskim a harmoniskim nastupanju k woprawdžitym hudźbnym parlam. Budž toho dla našemu lubowanemu Kocorej za jeho nowe wótcinske džěło horcy džak wšeho Serbowstwa daty z tym wutrobny přecom, zo by jeho Knjezowa miłosć za to na čele a na duši najbohatšo žohnować chcyła.

Serbske Nowiny, junij 1883

Corri ten Boom njeboha

Najwuznamniša ewangelistka — tak ju mjenuja — je na dnju svojich 91. narodnin w Kaliforniji wusnyła.

Wona z Hollandskeje pochadža. W jeje domje so wuchowachu w času fašizma židowscy čekancy. 1944 bu cyła swójba zajata. Corrie a jejnu sotru Betsie dowjězachu do KZ Ravensbrück. Tam sotra wumrě. Nan bě hižo po puću do Němskeje zemrěł. Po pušćenju z tuteho lěhawa poča Corrie předować — wodaće a wumóženje. Jako pak raz wuhlada bywšeho SS-oficěra, kotrehož wobličo bě sej jara derje spomjatkovala, a kotryž nět-

ko po tym, zo bě jejnym wuwjedženjam připosłuchał, k njej přistupi, bu jej tola česo woprawdže wodać, hać bě sej to myslila. A jenož ze swojej mocu to tež dokonjala njeby.

Tu w NDR bě wona wjacekróć. W Drježdžanach je předowała w Křižnej cyrkwi. Tóšto knihi je wudała, kiž su do mnohich řečow přeložene. Pola nas je před lětami wušla kniha „Dennoch“.

Hdyž před štyrjomi lětami ju Boža ručka zaja, bydleše hižo w domje, kiž bě wot někoho darjeny dostala. W tutym času hižo njeje móhla nihdže řečeć, ničto pisać abo čitać. Wona smě nětka widžeć, štož je wěriła a w telko krajach swěta wuznała. T.

Dopomnjeće na lubeho lužisko-serbskeho přecela Korlu Wirtha

Ja běch přišoł do Pančic hladać na křižerjow a wostach štyri dny w lubej Lužicy, w kraju najmjeńšeho słowjanskeho naroda. Tuž tam spominach ze swěrny mi přecelami, zo budže 1. junija 1983 dvě lěci, zo je zemrěł w Cokowje sprawny přecel wšěch słowjanskich ludow Korla Wirth. Pola Wirthec běchu Słowjenjo stajnje lubje wítani, předewšěm, hdyž běše hišće Měranka Wirthowa žiwa. Wosebita radosć běše za nas Čechow, zo tež potomnicy horliweju staršeju serbski řečachu wosrjedz němskeje wokoliny bjez serbskeje šule. Jako serbski bur lubowaše njebohi swoju serbsku domiznu, swoj statok a wšitkich, z kotrymiž so čujeje zwjazany w słowjanskej zmyslenosći. Tak so modlimy wo wumóženje jeho duše a wo žohnowanje za jeho potomnikow.

Vladimír Vaclav Cipra z Berouna w Čechach

SERBSKE BOŽE SLUŽBY

Junij 1983

5. 6. — 1. njeđzela po Swjatej trojicy
Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše (Albert)
Hodžij: 10.00 hodž. kemše z božim wotkazanjom (Wirth)
Budestecy: 14.00 hodž. kemše (Bětnar)
12. 6. — 2. njeđzela po Swjatej trojicy
Rakecy: 9.00 hodž. kemše z božim wotkazanjom (J. Lazar)
Bukey: 10.00 hodž. kemše (G. Lazar)
19. 6. — 3. njeđzela po Swjatej trojicy
Bart: 8.30 hodž. kemše (G. Lazar)
Klukš: 8.30 hodž. kemše (Feustel)
Poršicy: 8.30 hodž. kemše z božim wotkazanjom (Wirth)
Budyšink: 10.00 hodž. kemše z božim wotkazanjom (Wirth)
Hrodžišćo: 10.00 hodž. kemše (G. Lazar)
Połpicy: 10.00 hodž. (Feustel)
26. 6. — Serbski cyrkwinski dzeń
Budyšin-Michałska: 10.00 hodž.
Swjedženske kemše (Albert)
3. 7. — 5. njeđzela po Swjatej trojicy
Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše (Albert)
Budestecy: 14.00 hodž. kemše z božim wotkazanjom (G. Lazar)

Pomhaj Bóh, časopis ewangeliskich Serbow. — Wuchadža jonkróć za měsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangeliskich duchownych. — Hlowny zamołwity redaktor: Farar Cyril Pjeh, 8400 Riesa 11, Windmühlenstraße 17, tel. 72 83. Ekspedicia: Farar G. Lazar, 8601 Bukey (Hochkirch, Kirchweg 3). Přińoški a dary na konto Sorbske ewangeliske Superintendentur Bautzen Sp. Bautzen 4962-30-110! — Ludowe nakładnistwo Domowina Budyšin. — Index-Nummer 32921 — Čišeć: Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-875)